

## Remissvar Högskolan Dalarna på SOU 2025:33 om krav på vandel för uppehållstillstånd

Högskolan Dalarna fokuserar i sitt remissvar på de punkter i utredningen som direkt berör högre utbildning och forskning, och avstår från djupare analys av utredningens övriga förslag. Högskolan vill även framhålla att det pågår många utredningar parallellt inom migrationsområdet och att det därför är svårt att helt överblicka konsekvenserna. Det är därför av yttersta vikt att förslagen samordnas med övriga utredningar på området, både nationellt och på EU-nivå.

### Allmänt

Kärnan i utredningen handlar om att de bestämmelser kring levnadssätt som i dag finns i regelverket för uppehållstillstånd ska både förtydligas och breddas i sin tillämpning, under den nygamla benämningen "vandel". Vandel är avsett som paraplybegrepp för olika aspekter av att vara en god samhällsmedlem, utöver att avhålla sig från kriminalitet. På flera ställen i den föreslagna lagtexten används bristande vandel som en generalklausul för att fånga upp annan misskötsamhet än de specifikt uppräknade grunderna (brottslighet etc.). Att förslaget till lagtext är så pass vagt på en nyckelpunkt väcker farhågor kring rättssäkerhet och förutsägbarhet, särskilt innan domstolspraxis har etablerats.

Den bristande förutsägbarheten påverkar högskolans verksamhet vid rekrytering av internationella forskare och studenter, och vid förlängning av uppehållstillstånd för dessa. Redan idag finns problem med långa handläggningstider och ibland svårbegripliga avslag; en breddad vandelsprövning riskerar att förvärra problemen.

Högskolan välkomnar i det sammanhanget att utredningen i avsnitt 5.6.1 föreslår att yttrandefriheten för den som söker eller har uppehållstillstånd ska värnas, förutom sådana yttranden som redan är straffbara. Allt annat vore svårförenligt med den akademiska friheten och den öppna debatt som är vital för högskolans verksamhet.

### Uppgiftsskyldighet

Något som direkt berör högskolan är förslaget om en generell uppgiftsskyldighet i förhållande till Migrationsverket för vissa aktörer som ska föras in i utlänningslagen i syfte att förbättra förutsättningarna för verket att fatta korrekta beslut om avvisning och uppehållstillstånd (avsnitt 10.8).

Det berör direkt högskolan, som föreslås omfattas av rapporteringsskyldigheten. Med stöd i den bestämmelsen ska högskolan under vissa omständigheter även lämna ut information som är sekretessbelagd. Viss intresseavvägning ska dock göras av högskolan, där informationens vikt för ärendet ska vägas mot det intresse sekretessen ska skydda.

En viktig del i detta är att utlämnandet endast ska ske på begäran av Migrationsverket. Högskolan välkomnar att utredningen avstår från att föreslå en rapporteringsskyldighet för högskolor. Det är således inte högskolans ansvar att initiera informationssökande eller värdera om information om anställda eller studenter ska lämnas vidare utan att Migrationsverket begärt det. En sådan lösning hade varit olämplig ur flera hänseenden. Nuvarande förslag innebär att om en begäran kommer från Migrationsverket så finns redan ett pågående ärende om avvisning eller uppehållstillstånd. Uppgiften som krävs in ska nämligen behövas för handläggningen av sådant ärende.

Utlämnande med stöd av den generella uppgiftsskyldigheten ska föregås av en intresseavvägning gjord av högskolan. Enligt utredningen finns behov av en begränsning som tar sikte på proportionaliteten mellan värdet av att en uppgift tillförs Migrationsverket och den skada som ett utlämnande kan medföra. Högskolan välkomnar detta förslag, inte minst att avvägningen ska göras av högskolan och inte av Migrationsverket.

Beroende på hur många ärenden som kan tänkas inkomma per år, och vilken information som efterfrågas, innebär uppgiftsskyldigheten ett visst merarbete för lärosätet. Intresseavvägningen som ska göras ökar arbetsbördan, men är samtidigt av väsentlig betydelse för att skydda den både den enskildes och akademins intressen.

Redan idag gäller att viss information ska lämnas till Migrationsverket enligt 2 kap. 6 a § Förordning (1993:1153) om redovisning av studier m.m. vid universitet och högskolor (Ladok-förordningen). Den omfattar vissa uppgifter om studieavgiftsskyldiga studenter. I Ds 2024:31, Bättre migrationsrättsliga regler för forskare och studenter, föreslås en ändring av 2 kap. 6 a § förordningen om redovisning av studier m.m. vid universitet och högskolor. Ändringen innebär en utökad uppgiftsskyldighet för högskolan i förhållande till Migrationsverket (Avsnitt 10.10.3). Oaktat aktuell lagändring kommer i och med DS 2024:31 en utökad uppgiftsskyldighet att föreslås i Ladok-förordningen. Även om det genom Ds 2024:31 har föreslagits viss utökad uppgiftsskyldighet för högskolorna i förhållande till Migrationsverket omfattar det förslaget inte samtliga uppgifter som Migrationsverket anser sig behöva för att effektivt kunna handlägga ärenden om uppehållstillstånd för studier. Det gäller i första hand uppgifter från studieregistret i form av studieresultat och examen. Uppgifter om studieresultat kan i allmänhet lämnas ut med obetydligt arbete och begränsad integritetsrisk, och är därför relativt oproblematiske.

I utredningsarbetet har man från högskolorna fått uppgift om att även vissa andra uppgifter som en högskola förfogar över skulle kunna vara av intresse för Migrationsverket. Sådana uppgifter är exempelvis mejladress, bostadsadress, telefonnummer, kontaktperson till studenten och deras relation, ansökan om återbetalning av studieavgiften, beslut från disciplinnämnden vid högskolan om att varna eller stänga av en student från studier, information om att en student inte betalar sin hyra och information kopplade till stipendier. Dessa uppgifter innebär mer arbete än rena registeruppgifter, och kan även vara mer problematiska ur ett integritetsperspektiv. Här kan sekretessavvägningar innebära en mer påtaglig arbetsbörda.

## Myndigheter kontra högskolor

Gällande det nya lagförslaget 17 kap. 7–8 § Utlänningslagen (sid. 755):

Det blir oklart och något motsägelsefullt när 8§ räknar upp ett antal namngivna myndigheter som uppgiftsskyldiga, och därmed säger att andra myndigheter inte omfattas, samtidigt som 7§ säger att högskolor omfattas. En högskola i myndighetsform som Högskolan Dalarna inkluderas därför i uppgiftsskyldigheten i 7§ men exkluderas i 8§. Omformulering rekommenderas. Till exempel kan i 8§ infogas ”*De statliga myndigheter **utöver högskolor** som ska omfattas...*”

Remissen har handlagts av Sverker Johansson, senior rådgivare, och Sara Olsson Aichele, högskolejurist.

Högskolan Dalarna

Jörgen Elbe

Rektor

Signerats av: Sara Olsson Aichele (HDA), 2025-06-17